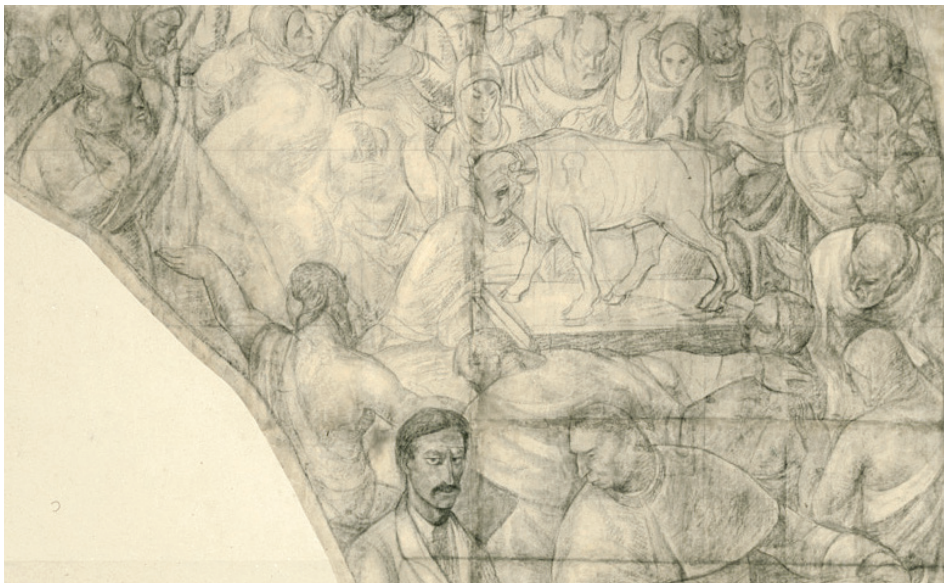

SAKRALNA TEMATIKA JOZE KLJAKOVIĆA – FRESKO SLIKARSTVO

Ovim izložbenim programom koji smo osmislili za mjesec prosinac, u vrijeme Došašća i Božića, želimo stručnoj i široj javnosti pružiti kratki uvid u sakralnu tematiku i fresko tehniku Joze Kljakovića, na temelju materijala koje Zbirka posjeduje. Uz freske u crkvi sv. Marka u Zagrebu, Kljaković je oslikao crkvu sv. Martina u Vranjicu, crkvu u Biskupiji kod Knina, te crkvu sv. Eustahija u Dobroti, u Boki kotorskoj. Zbirka posjeduje 55 crteža koji su uglavnom sakralne tematike, a uz nekoliko skica za crkvu sv. Marka, skicu za crkvu sv. Eustahija u Dobroti i crkvu u Biskupiji kod Knina, u Zbirci se većim dijelom čuvaju skice za crkvu sv. Martina u Vranjicu. Oslikavanje monumentalnih ploha oslobađa Kljakovićev slikarski talent i zasigurno ga uvršćuje među najbolje majstore fresko tehnike. Zanimljiv je podatak da je Kljaković freske radio izravno na zidu, podijeljenom na raster horizontala i vertikala, te ih na zid prenosio s umanjenih skica, pri čemu nije izrađivao kartone. Ovaj podatak doznajemo iz pisma Joze Kljakovića Nadbiskupskom duhovnom stolu u Zagrebu, datiranog 17. studenoga 1965. godine, koje se nalazi u arhivu Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima. Jozo Kljaković na freskama pokazuje zavidnu vještinu oblikovanja forme, kako u snažnom pokretu i naglašenoj međusobnoj komunikaciji brojnih protagonista, tako i izvrsnom razinom same izvedbe ugljenom ili olovkom na papiru.

U razdoblju provedenom u Zagrebu, Jozo Kljaković stvorio je dva značajna ciklusa u fresko tehnici – ciklus sakralnih tema za crkvu sv. Marka i ciklus profane tematike za interijer Slavonske banke. Rad na oslikavanju unutrašnjosti crkve sv. Marka Kljaković započinje 1923. godine. Oslikavanje unutrašnjosti, kao i rekonstrukcija same crkve pod budnim okom prof. Kljakovića, traje 17 godina, od 1923. do 1940. godine. Jozo Kljaković u crkvi sv. Marka oslikava ukupno 16 fresaka (12 u brodovima i četiri u zavjetnoj kapeli sv. Fabijana i Sebastijana. Dvadesetih godina 20. stoljeća nastaju prve četiri freske u crkvi sv. Marka u Zagrebu (Krštenje Kristovo, Propovijed na gori, Uskrsnuće Lazara i Mojsije prima zapovijedi od Boga).

Inv. br.: 075,
Klanjanje zlatnom teletu
(1927), Jozo Kljaković,
ugljen na papiru, 177x204cm,
skica za fresku u crkvi sv.Marka
iz fundusa Memorijalne zbirke
Jozo Kljaković

Klanjanje zlatnom teletu

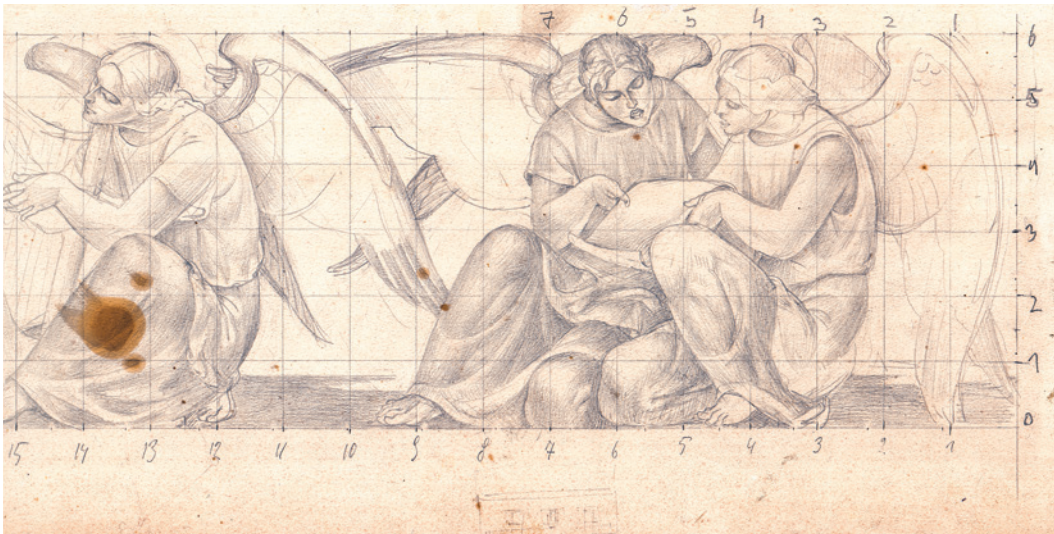
Inv. br.: 024,
**Mojsije prima zapovijedi
od Boga**
(1924), Jozo Kljaković,
54x74,7 cm, olovka na papiru,
skica za fresku u crkvi sv.Marka
iz fundusa Memorijalne zbirke
Jozo Kljaković

Crkva sv. Marka,
**Mojsije prima zapovijedi
od Boga,**
Jozo Kljaković

Ciklus fresaka u crkvi sv. Marka organiziran je prema slikarskom kanonu usporednog prikazivanja epizoda iz Staroga i Novoga zavjeta, po uzoru na Michelangelovu Sikstinsku kapelu, pri čemu se starozavjetni i novozavjetni prizori međusobno nadopunjuju i pojašnjavaju. Već u samom početku zadivljuje vješta organizacija kompozicije, s mnoštvom likova grupiranih oko središnjeg prizora. Kljakovićev način oslikavanja i restauriranja unutrašnjosti sv. Marka često je kritiziran i osporavan, no revidiranjem slikareva obola cjelokupnom uređenju crkve, te promatranjem njegova cjelokupnog opusa u fresko tehnici, moguće je uvidjeti zrelost njegova razmišljanja. Zaokupljen brojnim narudžbama, Kljaković na više od deset godina zaustavlja rad na freskama u crkvi sv. Marka, a oslikavanju crkve vraća se tek 1936. godine, kada nastavlja uprizorivati teme kristološkog ciklusa (Bičevanje i Polaganje u grob, Uskrsnuće Kristovo i Trijumf sv. Euharistije u središnjoj apsidi, a u kapeli Majke Božje radi Poklonstvo pastira i Blagovijest).

Freska Poklonstvo pastira prikazuje karakterističan hrvatski Božić. Isus je položen na skromne jaslje od slame, dok Marija stavom podsjeća na Meštrovićeve figure majke. U drugom planu dolaze pastiri odjeveni u ruho hrvatskih narodnih nošnja. Ispod freske stoji natpis: „Slava Bogu na visini i mir ljudima dobre volje“ (Vugrinec 2014: 20). Zbirka u svom fundusu čuva ukupno četiri crteža za freske u crkvi sv. Marka.

Inv. br.: 026,
Anđeli muziciraju,
(1927-1928),
26,5x52,5cm, olovka
na papiru,
skica za fresku iz
fundusa Memorijalne
zbirke Jozo Kljaković

Crkva sv. Marka,
Poklonstvo pastira
1936.-1937.

Ciklus fresaka u crkvi sv. Martina u Vranjicu Jozo Kljaković započinje 1927. godine. Freske u Vranjicu razlikuju se od fresko ciklusa u Svetom Marku u Zagrebu. U prostoru crkve prikazani su salonitanski sveci, a na glavnom luku, utemeljitelji crkve, sv. Petar i sv. Pavao, te sv. Ćiril i Metod. Crkva u Vranjicu izrazito je skladan ansambl u zanimljivu spoju starokršćanske tradicije i art decoa, a istodobno je i spomenik prvim vezama hrvatskog naroda s Rimokatoličkom Crkvom. Pod utjecajem znanstvenika i arheologa don Frane Bulića, jedne od najvažnijih osoba u slikarevu ranijem formativnom životu, koji je poticao njegovo slikarsko obrazovanje, u znak zahvalnosti prema njemu, Jozo Kljaković oslikava crkvu sv. Martina impozantnim freskama i slikarijama anđela na koru, koje se većim dijelom nalaze u fundusu Zbirke. Siže za freske odredio je don Frane Bulić. Kljaković slika freske vrlo svjetovnog dojma, prikazane u ljudskoj mjeri. Budući da se većina molitava mještana Vranjica odnosila na mirno more i bogat ulov, Kljaković je naslikao ribe koje su mu mještani svakodnevno donosili, ne bi li ih ovjekovječio na svojim freskama. U fundusu Zbirke nalazi se osam crteža za freske u crkvi sv. Martina u Vranjicu.

Crkva sv. Martina,
Vranjic,
Anđeli muziciraju,
1927.-1928.

Inv. br.: 034,
Tri sveca
(1927-1928),
32,5x30,3cm,
olovka na papiru,
skica za fresku u
crkvi sv. Martina,
Vranjic, iz fundusa
Memorijalne zbirke
Jozo Kljaković
(lijevo)

Crkva sv. Martina,
Vranjic, **Tri sveca,**
Jozo Kljaković

Ciklus slika na temu Legende o sv. Eustahiju u bokeljskoj Dobroti nastao je u razdoblju od 1930. do 1938. godine. Kljakovićeva vještina i popularnost koju je stekao oslikavanjem crkve sv. Marka pridonijeli su narudžbama izvan granica Hrvatske. Crkva sv. Eustahija u Dobroti, mjestu u Boki kotorskoj, po preporuci prof. Ljubomira Karamana, angažirala je Jozu Kljakovića za izradu novog stropa. Prema Kljakovićevoj zamisli ispunjeno je 12 slika različitih dimenzija koje su smještene oko baroknog okvira središnje slike nepoznatog majstora. Kljakovićev monumentalni neoklasicizam vrlo se dobro uklapa u barokni interijer crkve. Zbirka posjeduje jednu skicu za freske u crkvi sv. Eustahija u Dobroti.

Freske u Zvonimirovoj spomen crkvi sv. Marije u Biskupiji kod Knina, Kljaković je izradio 1938. godine, na inicijativu franjevac iz samostana u Kninu. Na unutarnjoj strani pročelnog zabata Kljaković izvodi fresku Zvonimirovo zborovanje, dok na pobočnim stijenama nastaje Dvanast hrvatskih plemena. Prikaz Zvonimirova saborovanja u Biskupiji nastao je kao prvi u nizu prikaza kralja Zvonimira, kojeg Kljaković prikazuje i u crkvi sv.

Marka u Zagrebu (kapela sv. Fabijana i sv. Sebastijana), te na mozaicima u Papinsko-me hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu. Freska u Biskupiji prikazuje Zvonimirovo prisezanje na križ kojim određuje hrvatsko kraljevstvo kao vazalno u odnosu na papu Grgura VII. Kljakovićeva ljubav prema prošlosti hrvatskoga naroda i kršćanstvu iskazana je na prizorima fresaka u Biskupiji. Freske izvodi s posebnom pomnjom i ljubavlju, precizno prikazujući detalje, narodne nošnje i povijesne prizore. Nažalost, sudbina nije bila naklonjena Kljakovićevim freskama u Biskupiji kod Knina; naime, zbog dovršavanja fresaka u crkvi sv. Marka u Zagrebu, Kljaković je na neko vrijeme morao prekinuti radove u Dobroti, no početak rata spriječio je njihovo dovršavanje. U novijoj povijesti, u noći s 15. na 16. kolovoz 1991. godine, postavljen je eksploziv na ulazna vrata crkve koji je oštetio dio unutrašnjosti i Kljakovićevu fresku. Zbirka posjeduje jednu skicu za kompoziciju freske za crkvu sv. Marije u Biskupiji pokraj Knina.

Inv. br.: 027,
Posljednja večera
(1927-1928), 25,9x51 cm,
olovka na papiru,
skica za fresku iz fundusa
Memorijalne zbirke Jozo
Kljaković

Crkva sv. Martina, Vranjic,
Posljednja večera,
Jozo Kljaković

Inv.br: 081,
Skica sv. Eustahija,
(1930-1938), 14,5x11,7,
olovka na papiru,
Jozo Kljaković iz fundusa
Memorijalne zbirke Jozo
Kljaković

Izložbom Sakralna tematika – fresko slikarstvo Joze Kljakovića, smatrala sam kako je izuzetno važno educirati javnost o značaju Joze Kljakovića u oslikavanju ploha u fresko tehnici, kojom se uvršćuje među najbolje majstore grandioznih ploha te, u povodu nadolazećih blagdana, izložiti skice za freske koje se vrijedno čuvaju u fundusu Memorijalne zbirke Jozo Kljaković.

Lidija Fištrek

Inv. br: 040,
Hrvatski vladar s raspelom
(1939-1940),
59,3x43,3 cm,
olovka i kreda na papiru,
skica za crkvu Biskupija kod
Knina, iz fundusa Memorijalne
zbirke Jozo Kljaković

Autorica izložbe: **Lidija Fištrek**

Urednica: **Lidija Fištrek**

Lektura: **Andrea Rožić**

Fotografije: **Goran Vranić**

Zahvaljujemo se na pomoći i realizaciji izložbe i naklade
Gradskom uredu za kulturu